

55 let poté

VÁŽENÉ ČTENÁŘKY, VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

o srpnových událostech roku 1968 se říká, že jsou nejbádánější obdoby českých moderních dějin. O tom by se jistě dalo diskutovat, zcela bez pochyby ale můžeme konstatovat, že jde o téma stále živé a přitahující pozornost. Jen v pondělí 21. srpna zmínilo osmašedesátý rok více než 600 novinových či internetových článků a kolem 200 rozhlasových a televizních pořadů. A to pomíjíme záplavu příspěvků na sociálních sítích.

Toto číslo revue *Paměť a dějiny* navíc ukazuje, že i 55 let po invazi armád Varšavské smlouvy do Československa je stále co objevovat. Milan Bárta v úvodním textu rozebírá málo známý únos pěti-cti funkcionářů ministerstva vnitra do Německé demokratické republiky, kde byli podrobni tvrdým výslechům a silnému psychickému nátlaku. Na rozdíl od čelných politiků, kteří v Moskvě (až na Františka Kriegla) kapitulovali a podepsali Sověty předložené protokoly, zaměstnanci ministerstva ve vypjaté situaci obstáli. A pochopitelně za to pak nesli následky. Na své pevné postoje dopltil i vojenský reformátor Václav Prchlík, jehož životní příběh zmapoval Stanislav Polnar. Generál Prchlík byl za svou snahu o reformu a osamostatnění Československé lidové armády na nátlak Sovětů odstaven už v létě 1968. Následoval volný pád na periferii rodící se normalizační společnosti, včetně věznění a doživotního dohledu StB. Velké dějiny se propály i do osudů plzeňských vojenských zpravodajců, o nichž ve svém článku píše Daniel Povolný. Také jejich budoucnost do velké míry ovlivnily postoje a činy z vypjatých srpnových dní. Silnými fotografiemi je doprovázen rozhovor Tomáše Malínka s občanem někdejšího západního Německa Wolfgangem Stadlerem, který byl během invaze v Praze svědkem osobní odvahy

Čechoslováků tváří v tvář okupantům. Jak ukazují poslední součty a nově i působivá plastika Jiřího Sozanského, za násilný vpád pěti armád Varšavského paktu zaplatilo do konce roku 1968 životem 137 z nich.

Pražské jaro také přineslo oživení některých institucí. Milan Bárta ve svém druhém článku popisuje vzepětí Branného a bezpečnostního výboru Národního shromáždění, který alespoň na několik měsíců částečně plnil takovou roli, jakou mu parlamentní demokracie přisuzuje. Také katolická církev prožila své obrození, jak dokazuje článek Stanislavy Vodičkové o Díle koncilové obnovy doplněný unikátními snímky.

Vedle textů vracejících se k roku 1968 jsme pro vás v tomto čísle připravili i další zajímavá témata. Libor Svoboda v rozhovoru na příkladu bývalého ministra vnitra Vratislava Vajnara přesvědčivě dokládá, proč nesli komunističtí politici zodpovědnost za úmrtí na hranicích, ač sami pochopitelně samopaly netřímali ani o zabíjení „narušitelů“ přímo nerozhodovali. Souzen kvůli tomu měl být i Lubomír Štrougal, dlouholetý československý premiér, jenž byl v první polovině 60. let ministrem vnitra. I tato kapitola se ale, stejně jako ve Vajnarově případě, uzavřela smrtí tohoto komunistického prominenta. Málo známé a zkoumané Štrougalovo působení v této roli přibližuje opět Milan Bárta. Poslední studii tohoto čísla napsal Lukáš Havel, který líčí dramatický příběh Miroslava Havlíčka, jehož boj proti komunistické totalitě nelze označit jiným slovem než nešťastný.

Milé čtenářky a milí čtenáři, za celý autorský i redakční tým *Paměti a dějin* vám přeji, ať vám naše zkoumání neprobádaného přináší radost a inspiraci.

JAKUB ŠAFRÁNEK